ISSN 2392-0300 „Civitas et Lex” 2026 / 4(52)
DOI 10.31648/cetl.12717

RECENZJE / REVIEWS

Ks. Adam Młynarczyk
ORCID: https://orcid.org/0000-0003-1303-1036
e-mail: mlynarczyk@mailplus.pl

RYSZARD TRZASKAWKA, *KANONICZNY PROCES KARNO-ADMINISTRACYJNY W SPRAWIE PRZESTĘPSTW* CONTRA SEXTUM CUM MINORE *POPEŁNIONYCH PRZEZ DUCHOWNYCH*, WARSZAWA 2025, SS. 112

Wraz ze zwiększeniem się świadomości wspólnoty Kościoła w zakresie szkód, które są efektem popełnianych przestępstw przeciwko obyczajom na szkodę małoletnich, wzrasta liczba procesów przeciwko sprawcom tychże przestępstw. Procesy te mogą się toczyć bądź na drodze sądowej, bądź przez dekret pozasądowy (kan. 1720 KPK/83). Każda z tych procedur, aby uczyniła zadość swojemu celowi, a więc przywróceniu sprawiedliwości, poprawieniu sprawcy, naprawieniu zgorszenia (kan. 1311 § 2 KPK/83), musi być prowadzona przy zachowaniu odpowiednich norm. Należy nadto wskazać, że kanoniczne prawo karne, tak materialne, jak i procesowe, to w ostatnich latach jeden z najbardziej dynamicznie zmieniających się obszarów prawodawstwa Kościoła katolickiego. Wobec tego należy z życzliwością przyjąć pracę ks. Ryszarda Trzaskawki, absolwenta WPK UKSW w Warszawie, który podjął zagadnienie kanonicznego procesu karno-administracyjnego wobec duchownych dopuszczających się przestępstw *contra sextum* na szkodę nieletnich.

Praca ks. Trzaskawki składa się ze wstępu, trzech rozdziałów, zakończenia, bibliografii i wykazu skrótów. Na podstawie *Wstępu* można przyjąć, że celem pracy jest przedstawienie rozwoju norm ujętych tak w Kodeksie prawa kanonicznego, jak i w pozakodeksowych aktach prawnych odnoszących się do samego przestępstwa *contra sextum cum minore* oraz do postępowania administracyjnego od momentu otrzymania *notitia criminis* aż do postępowania na szczeblu Stolicy Apostolskiej. Realizacji tego celu Autor dokonuje posługując się metodami historyczno-prawną i dogmatyczno-prawną.

Struktura pracy jest czytelna i cechuje się spójnością. Pierwszy rozdział obejmuje szesnaście jednostek redakcyjnych, w których Autor analizuje rozwój norm prawa materialnego w zakresie przestępstw przeciwko szóstemu przykazaniu dekalogu popełnianych na szkodę nieletnich, począwszy od znamiennej

instrukcji *Crimen sollicitationis*, poprzez *Sacramentorum sanctitatis tutela* wraz z normami dotyczącymi przestępstw zarezerwowanych w wersjach z 2001, 2010 i 2021 r., Kodeks prawa kanonicznego z 1983 r. wraz z nowelizacją z 2021 r., List apostolski *Come una madre amorevole*, *Vademecum* Kongregacji Nauki Wiary w dwóch wersjach, List apostolski *Vos estis lux mundi* z 2019 i 2023 r., reskrypty *ex audientia* z 2019 r. i wyjaśnienie norm promulgowane w 2024 r. Analiza dokumentów przeprowadzona została w kluczu chronologicznym, co dla praktyków stanowi niebagatelną pomoc, ponieważ ułatwia poruszanie się wśród przepisów, które stosunkowo często w Kościele ulegały nowelizacjom.

Rozdział drugi podejmuje zagadnienie powiadomienia o przestępstwie, tzw. *Notitia criminis*. Zasługuje na pochwałę opisanie dość szerokiego spektrum źródeł, z których można pozyskać informację o popełnieniu przestępstwa, poprzez którą weryfikuje się przesłanka podjęcia kroków określonych w kan. 1717 KPK/83, mianowicie: formalne zawiadomienie, informacja od organu władzy państwowej, informacja medialna, pogłoska, informacja anonimowa, informacja uzyskana wskutek prowadzenia nadzoru. Autor wskazał jednak, że w obręb źródeł *notitiae criminis* wchodzi szerszy, nieokreślony enumeratywnie, zakres przypadków (por. s. 52). Następnie Autor wskazuje na czynności związane z weryfikacją tego, czy *notitia criminis* należy uznać za prawdopodobną, co stanowi jedną z koniecznych przesłanek, by móc wszcząć proces karny. W tym rozdziale zostaje podjęte również zagadnienie kompetencji przysługujących Dykasterii Nauki Wiary oraz właściwości ordynariusza (w tym miejscu, z niewiadomych względów, wskazując na kan. 1408 KPK, nie odniesiono się do kan. 1412 KPK, który odnosi się wprost do procesów karnych).

Trzeci rozdział nosi tytuł Proces karno-administracyjny. Jego treść w pełni odpowiada tytułowi. Autor bowiem „prowadzi" czytelnika po całym procesie karnym w drodze dekretu pozasądowego w trybie kan. 1720 KPK, począwszy od dochodzenia wstępnego (3.1.) – które *nota bene* jest czynnością poprzedzającą proces, a nie jego elementem, poprzez przebieg procesu administracyjnego (3.2.) obejmujący wezwanie oskarżonego, przedstawienie oskarżenia, realizację prawa do obrony, ocenę zgromadzonych dowodów, rozstrzygnięcie sprawy i dekret zamykający postępowanie. Wreszcie, Autor podejmuje także problematykę rekursu od dekretu wydanego w drodze administracyjnej (3.3.), odnosząc się do tzw. rekursu prewencyjnego (*remonstratio*), rekursu hierarchicznego oraz możliwości zwrócenia się o dyspensę od zobowiązań wynikających ze święceń do Biskupa Rzymu. Pracę wieńczy *Zakończenie*, które stanowi podsumowanie poruszonych zagadnień.

Bibliografia obejmuje kilkadziesiąt pozycji zredagowanych w językach polskim, łacińskim i włoskim. Ilość źródeł jest wystarczająca, a Autor posługuje się nimi w sposób bardzo zadowalający.

Pod względem językowym opracowanie jest poprawne. Niewielkie potknięcia językowe, zwykle niemożliwe do całkowitego uniknięcia, w żaden sposób nie umniejszają waloru recenzowanej pracy. Wydaje się, że Autor mógł *Vademecum*, na które powołuje się dość często, wprowadzić do wykazu skrótów, co pozwoliłoby uniknąć długich przypisów i zwiększyłoby czytelność opracowania.

Praca ks. Ryszarda Trzaskawki stanowi swoiste „kompendium" wiedzy na temat procesu administracyjnego w sprawach dotyczących przestępstw przeciwko szóstemu przykazaniu dekalogu popełnionych przez duchownego na szkodę osoby małoletniej. Szerokie spektrum zagadnień, obejmujące tak normy prawa materialnego, jak i procesowego, pozwala czytelnikowi zrozumieć legislacyjną troskę Kościoła o podmioty najbardziej bezbronne wobec przestępstw *contra sextum*. Opracowanie zasługuje na polecenie wszystkim, którzy zainteresowani są tematyką kanonicznego prawa karnego.